

E. Dennett

Het Paaslam

Exodus 12

Gods gerechtigheid gehandhaafd, zowel in het oordeel als in de verlossing

Twee dingen, die in het elfde hoofdstuk voorkomen, willen wij even in herinnering roepen:

- ten eerste de aankondiging van het oordeel over *alle* eerstgeborenen (11:5);
- ten tweede het onderscheid dat gemaakt werd tussen de Egyptenaren en de Israëlieten (11:7).

Het Paaslam geeft de oplossing hiervoor. De zonde kwam voor Gods aangezicht en Hij openbaarde Zichzelf dan ook als Rechter. Maar op het ogenblik dat Hij dit deed, waren de Egyptenaren en de Israëlieten in Zijn ogen *gelijk*, want beide volken bestonden uit zondaars in Zijn oog. Het was inderdaad Zijn bedoeling Israël uit Egypte te verlossen; en het was evenzeer waar dat Hij in de uitoefening van Zijn soevereine rechten onderscheid kon maken tussen de een en de ander. Maar God kan niet ophouden *God* te zijn en al Zijn handelingen moeten de uitdrukking zijn van Zijn wezen. Als Hij dus Israël spaarde – hoewel dat volk ook schuldig stond voor Hem – terwijl Hij Egypte oordeelde, kon Hij dit slechts doen in overeenstemming met Zijn eigen goddelijke natuur.

Anders gezegd: Zijn gerechtigheid moet evengoed uitkomen in de redding van de een, als in het oordeel van de ander. Genade kan alleen regeren op grond van

gerechtigheid (Rom. 5:21). Het probleem in dit hoofdstuk is hoe God in Zijn gerechtigheid Israël kon sparen, terwijl Hij de eerstgeborenen van de Egyptenaren oordeelde. Hij verscheen als Rechter, en de Israëlieten waren niet beter dan de Egyptenaren. De enige grond van het onderscheid lag niet in de superioriteit van het volk Israël, maar alleen in het bloed van het Paaslam.

Het was genade, die het verbond bekrachtigde met Abraham, Izak en Jakob; het was ook genade die voorzag in een lam; maar het bloed van dit lam – type van Christus, het Lam van God – voldeed aan alle rechten van Gods heiligheid ten opzichte van Israël. Daarom kon Hij hen rechtvaardig beschermen, terwijl de verderfengel de dood in de huizen van de Egyptenaren bracht. Dit betekende een geheel nieuw begin.

‘De HEERE zei tegen Mozes en tegen Aäron in het land Egypte: Deze maand zal voor u het begin van de maanden zijn. Hij zal voor u de eerste zijn van de maanden van het jaar’ (vs. 1-2).

De tijd waarin de zondaar nog in zijn zonden leefde, heeft voor God nauwelijks waarde. In Gods oog beginnen wij pas te leven, zodra wij schuilen achter het bloed van Christus. Hoe groot iemand ook mag zijn in de ogen van de mensen, zonder het nieuwe leven uit God is hij of zij dood in misdaden en zonden; de eigenlijke levensgeschiedenis moet nog beginnen. Zo was het met de Israëlieten. Zij waren tot dan toe slaven van de farao geweest, slaven van de satan. Zij waren nog niet begonnen de HEERE te dienen, en daarom was de maand van hun verlossing de *eerste* maand van het jaar voor hen. In het oordeel denkt God aan Zijn ontferming. Wanneer Hij de Egyptenaren moet slaan en Israël niet kan sparen – in overeenstemming met Zijn heilig wezen, want Zijn rechten moeten op de juiste wijze gehandhaafd worden, dan zal Hij Zelf handelen overeenkomstig Zijn wil en soevereine rechten. Hij zal voorzien in een lam, en het bloed van dat lam zal de grondslag zijn waarop Hij Zijn volk rechtvaardig kan sparen en het uit de slavernij kan verlossen.

Als het gaat om de verlossing van Israël en ook die van onszelf, gaat het niet erom wie *wij* zijn maar Wie *God* is. Alles is gebaseerd op de onveranderlijkheid van Zijn wezen en daarom geldt het beginsel: zodra de verzoening tot stand is gebracht, wordt alles wat van God is tot onderpand gegeven van onze zekerheid.

Christus, ons Paaslam

In dit Schriftgedeelte vragen diverse zaken onze aandacht. In de eerste plaats: het lam. Zoals gezegd is dit paaslam van zoveel waarde, doordat het een type van Christus is. Paulus zegt: 'Want ook ons pascha, Christus, is geslacht. Laten wij daarom feestvieren' (1 Kor. 5:7-8). Op de tiende dag van de maand moest het lam worden uitgekozen.

'U moet een lam zonder enig gebrek hebben, een mannetje van een jaar oud (...). U moet het in bewaring houden tot de veertiende dag van deze maand' (Ex. 12:5-6).

Meestal denkt men bij deze tiende dag aan het apart stellen van het Lam in de raadsbesluiten van God, en bij de veertiende dag aan het tijdstip van de werkelijke offerande in de volheid van de tijd. Maar er is ook een andere gedachte: de tiende dag stelt ons het begin voor van het openbare optreden van Christus in Zijn dienstwerk, toen Hij door Johannes de Doper werd aangekondigd als het Lam van God. Hij zou de zonde van de wereld wegnemen (Joh. 1:29). Als de tijd van het optreden van Christus drie jaar omvat, bestaande uit twee volle jaren en twee gedeelten van een jaar – volgens de Joodse opvatting dus vier jaar –, dan zou de tijd van Zijn sterven overeenkomen met de veertiende dag. Men zou zich kunnen afvragen: Waarom is het getal tien gekozen voor het apart nemen van het lam? Omdat dit het getal is van de verantwoordelijkheid van de mens tegenover God. Het leert ons dat de Heere Jezus aan elke verantwoordelijkheid jegens God had voldaan, voordat Hij in het openbaar als het Lam van God werd aangewezen. Het was gebleken dat Hij geheel zonder gebrek was. Hij was geschikt als het slachtoffer voor onze zonden. Israël zou tot op de huidige dag in slavernij zijn gebleven, als het zelf had moeten uitzoeken welk offer aan Gods eis kon voldoen. Daarom heeft God voorzien in het Lam, waarvan het bloed de zonde van de wereld zou wegnemen.

Het lam moest op de veertiende dag van de maand worden geslacht: *'En heel de verzamelde gemeenschap van Israël zal het slachten tegen het vallen van de avond'* (vs. 6). Het was één daad van het hele volk, en het gebeurde voor het hele volk. Het is waar: elke familie had een lam, want elk gezin moest onder de speciale beveiliging staan van het bloed. Maar aan de andere kant wordt de hele gemeenschap van het volk als één enig man gezien. Deze twee zijden worden ons in de Joodse geschiedenis steeds weer voorgehouden. De verantwoordelijkheid van de families vindt men reeds in de tijd van de aartsvaders. Nu God Zich een eigen volk uit Egypte roept en de eenheid van dit volk bevestigt, handhaaft Hij tevens die van de huisgezinnen. Zij worden bij de inzetten van het Pascha gecombineerd, de huisgezinnen apart en de hele gemeenschap als één geheel.

Als Ik het bloed zie

In de tweede plaats was het *sprekelen* van het bloed nodig. Alleen het slachten van het lam zou geen enkel gezin beschermd hebben. Als het volk tevreden was geweest met het feit dat het lam was geslacht, zou de verderfengel niet ervan weerhouden zijn hun huizen binnen te treden. Bij heel Israël zou er geen huisgezin zonder een dode zijn geweest, evenals in de woningen van de Egyptenaren. Het was niet de dood van het lam, maar de *besprenkeling* met het bloed, wat hun redding garandeerde (vs. 7, 13 en 23). Er moest een persoonlijke band zijn met het gestorte bloed, anders zou het tevergeefs zijn vergoten. Hoe kwamen de Israëlieten onder de bescherming van de kracht van het bloed? Alleen door de gehoorzaamheid van het geloof. Het werd hun op het hart gedrukt: *‘Neem dan een bosje hysop en doop het in het bloed dat in een schaal is, en strijk van het bloed dat in de schaal is, op de bovendorpel en op de beide deurposten. Maar wat u betreft, niemand mag de deur van zijn huis uit gaan, tot de volgende morgen’* (vs. 22).

Zij hadden niets anders te doen dan te geloven en te gehoorzamen. Geen redeneringen dus over de manier waarop voor hen werd voorzien, over de mogelijke waarde of wat dan ook. Alles hing af van hun geloof in het woord van God. Op dezelfde wijze verlangt God van de zondaar nu niets anders dan de erkenning van zijn verloren en schuldige toestand, waardoor hij onder het oordeel ligt, en een waar geloof in de voorziening die God voor zijn nood heeft getroffen door middel van de dood van Christus. Zodra de zondaar in Christus gelooft, is hij voor eeuwig behouden. Hij is beveiligd door de waarde van Zijn kostbaar bloed.

De veiligheid van de Israëlieten hing in geen enkel opzicht af van hun innerlijke toestand, hun gevoelens of ervaringen. De enige vraag was of het bloed was aangebracht zoals God het had bevolen. Alleen de waarde van het bloed beschermde hen. De grondslag van hun veiligheid lag uitsluitend in het bloed van het paaslamb, het bloed van de besprenkeling dat alleen voor het oog van God was. Er staat niet: wanneer *u* het bloed ziet, maar *‘wanneer Ik het bloed zie’*. Een ontwaakte ziel probeert soms rust te vinden, niet in zijn eigen gerechtigheid maar in de wijze waarop hij het bloed ziet. Het is fijn wanneer het hart een diepe indruk hiervan heeft, maar het is niet de grond van onze vrede. De vrede is gebaseerd op het feit dat *God* het bloed ziet. Er gaat niets boven het aannemen van Gods eigen getuigenis over de waarde van het bloed: *‘Als Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan en er zal geen plaag onder u zijn die verderf teweegbrengt, als Ik het land Egypte zal treffen’* (vs. 13).

De verklaring dat God Zijn volk zal beveiligen, wanneer Hij het bloed ziet, is een duidelijk getuigenis dat het bloed een volkomen verzoening is voor onze zonden. Op het ogenblik dat Gods ogen op het bloed rusten, is Hij volkomen tevreden gesteld en kan Hij allen redden die zich bevinden onder de bescherming en de waarde van het bloed, terwijl Hij de Egyptenaren slaat. De vraag kan opkomen: Op welke wijze kan men onder de werkzaamheid van het bloed van Christus worden gebracht? De Israëlieten werden onder de bescherming van het bloed van het paaslam gebracht door het geloof. Zij ontvingen de boodschap, zij sprenkelden het bloed volgens de aanwijzingen die God gaf, en zo waren zij beveiligd voor het oordeel. Voor ons is het haast nog eenvoudiger. De blijde boodschap van de vergeving door het bloed van Christus wordt gepredikt; en zodra de boodschap wordt ontvangen en aangenomen, ziet het oog van God de gelovige onder de werking en de waarde van het bloed van Christus.

Het eten van het paaslam

Er is nog een andere zaak: het paaslam, waarvan het bloed gesprenkeld werd op de deurposten van de woningen van de Israëlieten, moest worden gegeten op een speciale manier, met alles wat erbij gevoegd werd, en in de voorgeschreven houding die in vers 11 wordt beschreven: uw middel omgord, uw schoenen aan uw voeten en uw staf in uw hand. Men mocht van het vlees niets rauw eten: *'U mag daarvan niets rauw eten, en zeker niet in water gekookt, maar alleen op het vuur gebraden, met zijn kop, met zijn poten en zijn ingewanden'* (vs. 9).

Het vuur is het symbool van de heiligheid van God in het oordeel. Daarom spreekt het lam waarmee zij zich voedden ervan dat een Ander het vuur van het oordeel heeft verdragen, dat Hij voor ons erdoorheen gegaan is. 'Op het vuur gebraden' spreekt dus van Christus, toen Hij werd blootgesteld aan het felle, niets sparende vuur van Gods toorn *tegen* de zonde. Hij heeft onze zonden in Zijn lichaam gedragen op het hout en is tot zonde gemaakt voor ons. Als God dus Zijn volk spaart, is het omdat een Ander droeg wat zij verdiend hadden.

Twee dingen moesten bij het eten van het lam ook genuttigd worden, namelijk 'ongezuurde broden' en 'bittere kruiden'. Zo spreken de ongezuurde broden aan de ene kant van de afwezigheid van het kwaad, aan de andere kant van reinheid en heiligheid. Zuurdeeg is een beeld van het kwaad. De apostel Paulus spreekt over het ongezuurde brood van *oprechtheid* en *waarheid*. De bittere kruiden wijzen op het bittere lijden van Christus, dat Hij voor ons heeft gedragen; maar ook op berouw en zelfoordeel in de tegenwoordigheid van God. Dat is nodig om zich

werkelijk met het aan het vuur gebraden lam te kunnen voeden. Christus, zoals Hij het rechtvaardige oordeel van God over de zonde heeft gedragen, is nu het voedsel van Zijn volk. Niets ervan mocht tot de volgende dag bewaard blijven. Als er iets overbleef, moest het met vuur verbrand worden (vs. 10).

Ditzelfde bevel gold later voor de meeste offeranden die gegeten werden (zie Lev. 7:15). Dit was een voorzorgsmaatregel tegen het gevaar dat het zou worden gegeten als gewoon voedsel. Het kon slechts worden gegeten in verbinding met het *oordeel* dat het had ondergaan. Als zij in de paasnacht of op de morgen, toen het oordeel voorbij was gegaan, de betekenis van het aan het vuur gebraden lam mochten vergeten, bracht het gebod om het overschot met vuur te verbranden het ware karakter ervan weer in herinnering en weerhield hen ervan het tot gewoon voedsel te verlagen. Slechts bij de Paasmaaltijd konden zij zich voeden met het paaslam.

En alles moest in overeenstemming zijn met de positie waarin zij nu verkeerden: *‘En zo moet u het eten: uw middel omgord, uw schoenen aan uw voeten en uw staf in uw hand. U moet het met haast eten, het is Pascha voor de HEERE’* (vs. 11). Zij zouden Egypte nu voorgoed verlaten en door de woestijn naar het Beloofde Land reizen. Hun middel was omgord, ze waren gereed voor de reis en niets kon hen tegenhouden als het signaal voor vertrek zou worden gegeven. De voeten waren geschoeid, de staf in de hand, het teken van hun pelgrimschap. Ze moesten het paaslam met haast eten, want zij wisten niet precies wanneer het vertreksignaal zou worden gegeven. Zo moet de houding zijn van de gelovige in deze wereld: de lendenen omgord met de waarheid, en de voeten geschoeid met de toerusting van het evangelie van de vrede, bekleed met de hele wapenrusting van God (Ef. 6).

Het feest van de ongezuurde broden

Het feest van de ongezuurde broden werd in samenhang met het paasfeest ingesteld (Ex. 12:14-20). In Egypte werd het niet echt gevierd, want in dezelfde nacht waarin God de eerstgeborenen van Egypte sloeg, begon de uittocht van de Israëlieten. Maar de band ermee werd bewaard, om ons het eigenlijke karakter ervan te tonen. In 1 Korinthiërs 5 vinden we hetzelfde: *‘Want ook ons pascha, Christus, is geslacht. Laten wij daarom feestvieren, niet met oud zuurdeeg, ook niet met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met ongezuurde broden van oprechtheid en waarheid’* (vs. 7-8).

Zuurdeeg is een beeld van zonde en kwaad, van kwaad dat zich verspreidt en het geheel doorzuurt. *‘Weet u niet dat een beetje zuurdeeg het hele deeg doorzuurt’*

(1 Kor. 5:6)? Het eten van de ongezuurde broden betekent dus scheiding van het kwaad, praktische heiligheid. Dit feest duurde niet minder dan zeven dagen, een volle tijdsperiode. Wat we hieruit leren is dat zij die beveiligd zijn door het bloed van het ware Paaslam hun verdere leven gescheiden behoren te zijn van zonde en ongerechtigheid. Dat is de betekenis van de samenhang met het paasfeest. De Israëlieten moesten dit feest als een gedenkdag vieren, als een eeuwige verordening, alle generaties door (vs. 14). Allereerst om hen eraan te herinneren dat God hen op die dag uit Egypte had geleid; en verder om hun de plichten voor te houden die nu voor hen golden. Van vers 21 tot vers 28 wordt verslag gedaan van de samenkomst van de oudsten bij Mozes. Het volk knielde en boog zich neer, toen zij de boodschap hoorden. *'De Israëlieten gingen weg en deden zoals de HEERE Mozes en Aäron geboden had, zo deden zij'* (vs. 28).

Een bijzonderheid wordt nog vermeld. Er worden maatregelen genomen om de Israëlieten te onderwijzen aangaande de betekenis van het Pascha (vs. 24-27); van generatie op generatie zou het verslag worden doorgegeven van de genadige verlossing en de grote kracht van de HEERE, die de Egyptenaren sloeg.

De dood van de eerstgeborenen

Toen de HEERE Zijn volk had beveiligd en hun verlossing door het bloed van de besprenkeling had gegarandeerd, ging Hij verder met het oordeel over de Egyptenaren: *'En het gebeurde te middernacht dat de HEERE alle eerstgeborenen in het land Egypte trof, vanaf de eerstgeborene van de farao, die op zijn troon zou zitten, tot aan de eerstgeborene van de gevangene, die zich in de gevangenis bevond, en alle eerstgeborenen van het vee'* (Ex. 12:29). De slag die zolang had bedreigd, maar door Gods lankmoedigheid en genade was opgehouden, viel ten slotte met kracht en trof het hele land. De HEERE sloeg alle eerstgeborenen in Egypte.

De harten van allen waren verslagen en er was droefheid in elke woning in het land. Er was een luid geschreeuw in Egypte, want er was niet één huis waarin geen dode was. Het halsstarrige hart van Farao was geraakt en voor een ogenblik boog hij zich onder Gods oordeel. Hij stond op in de nacht, hij en al zijn knechten en al de Egyptenaren; en toen hij Mozes en Aäron ontboden had, smeekte hij hen te vertrekken. Nu maakte hij geen tegenwerpingen meer en hij stond elke eis toe die zij gesteld hadden, en probeerde zelfs een zegen van hen te krijgen. Zijn volk ging nog verder: zij drongen sterk aan bij de Israëlieten om weg te gaan. Want zij zeiden: *'Wij gaan anders allemaal sterven'* (vs. 33). Daarom gaven zij ook alles wat de

Israëlieten hadden gevraagd. Volgens het woord van de HEERE beroofden de Israëlieten de Egyptenaren (vs. 35-36).

Zo verlost God Zijn volk uit de slavernij van Egypte en zij begonnen aan de eerste etappe van hun reis, van Rameses naar Sukkoth, ongeveer zeshonderdduizend man te voet, de kinderen niet meegerekend. Helaas waren ze niet alleen! Zij werden vergezeld door een menigte mensen van allerlei herkomst (vs. 37-38). Dit is altijd een vloek geweest voor Gods volk, het gevolg van hun zwakheid en falen in tijden van openlijke tegenstand. Paulus waarschuwde de gelovigen in zijn tijd voor dit speciale gevaar (1 Kor. 10), en ook Petrus en Judas deden dit (2 Petr. 2).

Het vertrek van de Israëlieten gebeurde met haast, want zij werden uit Egypte gedreven; er was geen tijd om voorzieningen te treffen, van welke aard dan ook. Zij waren helemaal op God aangewezen. Hij had hen van de Egyptenaren gescheiden, en door het bloed van het paaslam beveiligd. Nu zou Hij hen leiden op de weg en van voedsel voorzien. Zuurdeeg mocht niet bij hen aanwezig zijn.

Eeuwen geleden had God dit ogenblik al genoemd (zie Gen. 15:13-14), en op de door Hem vastgestelde dag trok Zijn volk uit Egypte. Zij waren de Rode Zee nog niet doorgetrokken, maar de volledige bevrijding lag besloten in het woord: 'alle legers van de HEERE zijn uit het land Egypte vertrokken' (vs. 41). Het bloed was de grondslag van hun volkomen verlossing. Het is daarom geen wonder dat eraan werd toegevoegd dat de nacht van de uittocht een nacht van waken ter ere van de HEERE was en voor altijd in herinnering moest blijven.

Nadere bepalingen

Exodus 12 besluit met verordeningen voor het Pascha:

'Geen enkele vreemdeling mag ervan eten. Maar elke slaaf die u van iemand met geld gekocht hebt, mag ervan eten, zodra u hem besneden hebt. Geen vreemdeling en dagloner mag ervan eten. In één huis moet het gegeten worden. u mag van het vlees niets uit het huis naar buiten brengen, en u mag er geen been van breken. Heel de gemeenschap van Israël moet dit doen. Als er nu een vreemdeling bij u verblijft en als die voor de HEERE het Pascha wil houden, laat dan al wie mannelijk is bij hem, besneden worden. Dan mag hij naar voren komen om het Pascha te houden, en zal zijn als een ingezetene van het land. Niemand echter die onbesneden is, mag ervan eten' (vs. 43-48).

Er waren dus drie groepen personen die het paasfeest mochten houden. De Israëlieten, en hun slaven die zij met geld gekocht hadden, alsmede de vreemdeling

die bij hen verbleef. Maar voor allen gold: zij moesten *besneden* zijn. Alleen onder die voorwaarde kon men worden opgenomen in het verbond, dat God met Abraham had gesloten (zie Gen. 17:9-14). Op deze grondslag handelde God nu, toen Hij hen uit Egypte verlostte en hen aannam tot een volk voor Zichzelf.

De besnijdenis is een beeld van de dood van de oude mens, en vindt zijn tegenbeeld in de dood van Christus. Daarom schrijft Paulus aan de Kolossenzen: *'In Hem bent u ook besneden met een besnijdenis, niet met handen verricht, in het uittrekken van het lichaam van het vlees, in de besnijdenis van Christus, met Hem begraven in de doop. In Hem bent u ook mee opgewekt door het geloof in de werking van God, Die Hem uit de doden heeft opgewekt'* (Kol. 2:11-12).

De Israëlieten waren gerechtigd het paasfeest te houden, mits zij besneden waren. Een gehuurde knecht mocht niet ervan eten, maar een slaaf die met geld was gekocht en die besneden was, mocht eraan deelnemen. Dit feest droeg vooral een familiekarakter; vandaar dat een slaaf die met geld was gekocht was, werd geacht tot de familie te horen, en als zodanig erin opgenomen te zijn. Een gehuurde knecht had zo'n plaats niet en was daarom buitengesloten. In 'de vreemdeling die bij u verblijft' mogen we de belofte van Gods genade voor de volken zien – wanneer de scheidsmuur van de omheining was weggebroken (Ef. 2:14), en het evangelie zou worden gepredikt in de hele wereld.

Ten slotte zijn er bepalingen aangaande het lam zelf: *'In één huis moet het gegeten worden. U mag van het vlees niets uit het huis naar buiten brengen, en u mag er geen been van breken'* (vs. 46). Het bloed was aangebracht op de deurposten van de woningen en het paaslam was alleen voor degenen die schuilden achter het bloed, voor niemand anders; dit moest worden verkondigd van huis tot huis. Het sprenkelen van het bloed was een duidelijke voorwaarde voor het eten van het paaslam, dat aan het vuur gebraden was.

Ook mocht geen been ervan gebroken worden, omdat het een beeld van Christus moest zijn. Daarom zegt Johannes: *'Want dit is gebeurd, opdat het Schriftwoord zou vervuld worden: Geen been van Hem zal verbrijzeld worden'* (Joh. 19:36). Het is heel duidelijk dat de Geest van God in het Pascha Christus op het oog had. Hoe kostbaar is het voor ons, als we dit verhaal lezen, inzicht te hebben in Gods gedachten en er niets anders in te lezen dan *Christus*. Laat Hij onze ogen openen, zodat alleen Christus onze harten vervult, als wij Zijn Woord lezen.

